

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum illa duo p̄cepta, no[n] desiderabis vxorem proximi
tui, & non concupisces rem proximi tui, bene assignentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

placem differentiam inter legem & euangelium, vna est quia lex promittebat temporalia, euangelium verò promittit eterna. Alia est, quia sacramenta veteris legis non conferebant gratiam sicut sacramenta euangelica. Tunc recapitulat de decem præceptis, vt apparet in litera. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum hæc duo præcepta non concupisces vxorem, & non desiderabis rem proximi tui, conuenienter distinguantur ab illis non moechaberis, & non furtum facies.

Tho. 1. 2. q. 100. ar. 4.

Circa distinctionem istam queritur de duobus. Primum est de distinctione illorum duorum præceptorum. Secundum est de differentia legis & euangelii. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod illa præcepta non bene distinguantur, quia præcepta negativa ordinantur ad prohibitionem peccatorum, sed vnum est peccatum cordis & operis sicut in secundo libro dist. 42. quæst. 1. dictum est, ergo non debuit alio præcepto prohiberi concupiscentia moechandi vel furandi quam ipsa moechia, vel furtum.

2 Præterea sicut in furto, & moechia contingit peccare corde & opere, ita in homicidio & in aliis peccatis, sed alia præcepta non variantur per concupiscentiam & opus, nec affirmatiua nec negatiua, ergo nec præceptum de furto & moechia debuit hoc modo variari.

3 IN contrarium est sacra scriptura Exod. 20.

4 **R**ESPONSIO. Circa questionem istam videntur duo, Primum est quod illis duobus præceptis non moechaberis & non furtum facies conuenienter superaddita sunt alia duo, scilicet non concupisces vxorem proximi tui, & illud non desiderabis rem proximi tui. Secundum est quod non secundum eandem rationem distinguuntur hæc duo præcepta vltima a duobus aliis, & alia præcepta ab iniucem.

5 **P**RIMUM persuadetur sic: vbi est maior pronitas ad peccandum ibi requiritur amplius retractatiua, sed maior est pronitas in hominibus ad peccandum peccato luxuria & auaritia quàm in materia aliorum præceptorum, quia venera & bona exteriora circa que sunt illa præcepta non moechaberis, non furtum facies habent secundum se apparentem quandam bonitatem natam vehementer mouere concupiscentiam ad illicita, non sic autem est de homicidio quod secundum se habet quandam horrorem, & irreuerentiam etiam erga parentes habet quandam indecentiam quasi contrariam inclinationi nature, & suo modo est in aliis, ergo respectu primorum præceptorum debet esse amplior prohibitio retractatiua: hoc autem fit cum per aliud præceptum prohibetur interior concupiscentia etiam sine exteriori opere, per aliud autem prohibetur concupiscentia prorumpens in opus exterius.

6 **E**X hoc patet secundum, quia alia præcepta distinguuntur secundum distinctionem specificam actuum qui præcipiuntur vel prohibentur, hæc autem distinguuntur solum secundum minorem vel maiorem progressum in idem peccatum: quia vni interior actus per se solus & alius exterior coniunctus differant specie in esse nature ratione actus exterioris, tam in esse morali & secundum rationem peccati sunt eiusdem speciei, & ideo prohibitio eorum non est prohibitio diuersorum peccatorum secundum speciem, sed eiusdem peccati secundum maiorem vel minorem progressum propter maiorem pronitatem ad peccatum tam in materia istorum peccatorum quam aliorum.

7 **A**D primum argu. dicendum quod actus interior coniunctus exteriori est vnum peccatum cum ipso secundum genus moris, & prohibetur vnico præcepto, scilicet non moechaberis vel non furtum facies & sic de aliis: actus autem interior separatus ab exteriori est secundum se peccatum aliud a priore, & ideo prohibetur alio præcepto in illa materia in qua est maior pronitas ad peccandum.

8 Per idem patet ad secundum argumentum, quia licet in aliis contingat peccare quandoque solo consensu interiori, tamen non est in nobis tanta pronitas ad illa sicut ad moechiam & furtum, & ideo non oportuit dari speciale

præceptum de prohibitione concupiscentiæ, sed vnico præcepto prohibetur vtrumque, scilicet concupiscentia & opus exterius.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum lex vetus cohiberet solum manum an & animum.

Tho. 1. 2. q. 98. ar. 1. & 4. & q. 107. ar. 1. ad 2.

Circa secundum videlicet de differentia legis & euangelii, primo queritur vtrum lex vetus cohiberet solum manum an & animum. Et arguitur quod cohiberet etiam animum: quia illud quod prohibet concupiscentiam prohibet animum, sed lex vetus prohibet concupiscentiam, vt patet per duo præcepta decalogi, ergo cohibet animum.

2 Item lex vetus cum gratia conseruata introducebat ad vitam saltem meritorie, quamuis adhuc impedimentum restaret de solutione generalis debiti fienda per Christum, sed cohibitio exteriorum actuum sine cohibitione animi non sufficeret ad meritum, ergo &c.

3 IN contrarium est quod dicitur Exod. 20. in glos. vbi dicitur quod lex vetus prohibebat manum, non animum.

4 Et arguitur per rationem, quia lex vetus neminem conducit ad perfectum: vt dicitur Heb. 7. sed perfectus est qui est ordinatus in actibus interioribus, ergo lex vetus cohibebat solum actus exteriores & non interiores, & sic cohibebat manum & non animum.

5 **R**ESPONSIO. Aduertendum est quod per manum intelliguntur hic opera exteriora, per animum verò voluntas seu interior operatio: differt etiã prohibitio & cohibitio, quia prohibitio fit solo verbo & absque pœnæ comminatione, cohibitio autem est per factum vel per metum ex pœnæ comminatione. Dicendum est ergo ad questionem quod lex vetus prohibebat non solum manum, sed & animum, hoc est non solum malam operationem exteriorum, sed & malam voluntatem interiorum: non tamē cohibebat nisi manum hoc est operationem exteriorem. Primum patet, quia eiusdem est ordinare animum ad bonum & prohibere a malo, sed lex vetus ordinabat animum ad bonum, scilicet ad dilectionem Dei & proximi, ergo prohibebat ipsum a malo. Item intentio legislatoris & cuiuslibet legis recte posita est facere ciues bonos & virtuosos operatores bonorum, vt dicitur 2. Ethic. sed nullus potest esse bonus & virtuosus nisi operetur bona ex animo & desinat a malis non solum opere sed & voluntate, ergo lex vetus tanquam diuina & rectius posita quam quæcumque lex civilis prohibebat non solum opus exterius sed & interius scilicet animum.

6 Secundum patet, quia tantum extendit se cohibitio seu coactio legis quarum extendit se inflictio pœnarum determinatarum per legem; nulla enim lex habet virtutem coactiuam nisi propter pœnas quas infligit vel comminatur, sed lex vetus non infligebat nec comminabatur nisi pœnas temporales iustitias per hominem & profectus exterioribus, quorum homo est cognitor, de interioribus enim non est hominis iudicare, nec pœnam infligere, ergo lex vetus non cohibebat expresse & literaliter animum sed tantum manum: veruntamē tam pœnæ temporales quam pœnæ veteris legis erant figura pœnarum & pœnarum eternarum & spiritalium quas lex noua promittit expresse & comminatur, nec possunt infligi nisi per Deum qui est cordis cognitor, ideo ipsa cohibet non solum manum sed & animum.

7 **A**D primum argumentum patet responsio, quia solum probat quod lex vetus prohibebat animum, sed non cohibebat.

8 Per illud patet ad secundum, quia lex vetus non obseruaretur sufficienter nisi obseruarentur præcepta legis quæ prohibebant non solum manum sed & animum: quamuis cohibitio pœnarum non se extenderet ad animum seu ad peccata interiora.

9 Ad argumentum alterius partis dicendum quod glossa illa intelligitur de cohibitione.